

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA
KOSOVSKA MITROVICA d.o.o.
38220 Kosovska Mitrovica ul.Cara Dušana br.10
Tel/028/423-773, Tel/ 028/424-144
E-mail pskm@nadlanu.com
SAJT :<http://psss.rs>

B I L T E N

BROJ V

MAJ 2010

Autori: Dipl.ing. Zoran Milosavljević, Dipl.ing. Ljiljana Gvozdić,
Dipl.ing. Kosovka Jakšić,

S a d r Ź a j:

RATARSTVO I POVRTARSTVO

- Ogrtanje krompira

VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

- Aktivnosti u voćnjaku

STOČARSTVO

- Kvalitet jaja za potošnju

OGRTANJE KROMPIRA

U proizvodnji krompira kao neophodna agrotehnička mera, javlja se potreba za ogrtanjem. Kako krompir svoj produktivni organ (krtolu) formira u zemljištu od posebne važnosti kada, kako i na koji način se formira banak, jer od toga u mnogome zavisi visina i kvalitet dobijenog prinosa krompira. Takođe treba uskladiti i redosled izvođenja operacija u agrotehničku celinu.

Međurednu obradu (ako je neophodna) kao i ogrtanje krompira treba obaviti pre primene zemljišnih herbicida jer posle njihove primene nije poželjno obavljati mere nege. U praksi se kod nas dešava obrnuto a ogrtanje krompira se obavlja sa zakašnjenjem, pred cvetanje kada se povređuje korenov sistem, formirani stoloni i stablo što utiče na smanjenje prinosa i na neadekvatno smanjenje prinosa i na neadekvatno obavljen agrotehnički zahvat.

Bez obzira na to kako se obavlja sadnja krompira (ručno ili mašinski) matična krtola treba da je pokrivena 10-12 sm. zemlje. Pri mehanizovanoj sadnji prednji raonik sadilice otvara zemljište gde se polaže krtola. Nešto veća dubina sadnje je moguća samo na peskovitom zemljištu. Banak koji formira sadilica je u preseku trougaonog izgleda sa oštrim vrhom, pa bi bilo poželjno poravnati ga lakim valjkom zbog boljeg upijanja vode i kako bi klice rasle prema površini a ne bočno. Ovakav banak omogućava dobro zagrevanje zemljišta u proleće i normalno klijanje i nicanje biljaka, ali on nije dovoljan za formiranje krtola pravilnog izgleda i visokog prinosa. U slučaju većih padavina banak erodira i zemljište se brže i više slaže. Proces nicanja biljaka traje kod nenaklijalih krtola 30-35 dana a kod naklijalih 15-20 dana što zavisi od toplotnih uslova. U ovom periodu potrebno je povremeno provetravati porast klice i dobro proceniti vreme nicanja kako bi se konačno formiranje banka obavilo blagovremeno.

Pravo vreme za formiranje banka je pred nicanje krompira kada je klica došla do same površine zemljišta i već se uočava po neki formirani prvi list.

U našim uslovima proizvođači koriste različita oruđa za ogrtanje krompira. Najčešće su to zagrtaći sa više redova koje vuče traktor ili za jedan red koje vuče zaprega. Međutim u zapadnoevropskim zemljama postoje specijalizovane mašine, roto-finišeri za ovu

operaciju koji imaju noževe u međurednom prostoru i rade na principu freze koje fino usitnjavaju zemljište. Nataj nači se stvaraju praktično idealni uslovi za obrazovanje krtola po obliku i veličini što rezultira vrlo velikim udelom tržišnih krtola u ukupnom prinosu. Istovremeno ova oruđa vrlo efikasno uništavaju jednogodišnje korove koji su u fazi klijanaca ili su već iznikli pa mnogi proizvođači i ne koriste herbicide jer krompir brzo niče, pokriva zemljište i vrlo je konkurentan korovima u kasnijoj fazi. Pre upotrebe ovakvih oruđa rastura se određena količina azotnih đubriva za prihranu useva koja se ravnomerno unose u zemljište. Četiri-šest dana od formiranja banka, kada se slegne zemljište mogu se upotrebiti zemljišni herbicidi za suzbijanje korova. Ako je banak dobro i pravilno formiran nebi trebalo primenjivati dodatno ogrtanje.

Služba za ratarstvo i povrtarstvo

AKTIVNOSTI U VOĆNJAKU

Održavanje zemljišta u voćnjacima bi trebalo da na najbolji mogući način deluje na fizičke osobine zemljišnog sloja u kome se razvijaju žile voćaka, kako bi se vodni, vazdušni i toplotni režimi održavali u dobrom stanju. Posredno deluje i na biohemijske i na biološke osobine gornjeg sloja zemljišta.

Važno je izbeći zbijenost zemljišta i razvoj korova a obezbediti održavanje plodnosti i vlažnosti.

Voćnjake koji se održavaju u stanju jalovog ugara u narednom periodu treba kultivirati. Tokom perioda vegetacije kultiviranje se po potrebi sprovodi nekoliko puta. Na ovaj rad pored stanja zasada utiču i vremenske prilike.

Livadu (ledinu) u voćnjacima treba redovno kositi, čistiti i sređivati. U mladim zasadima je ne dozvoliti, jer će se mlade voćke slabo razvijati.

Na našem terenu imamo i zasade u kojima se zemljište održava na neki od ostalih načina:

- Zelenišno đubrenje predstavlja zaoravanje već odgajenih biljaka koje daju veliku količinu zelene mase.

- Gajenje uzročica treba sprovoditi pod uslovom da te međukulture ostavljaju mladim vočkama dovoljno vlage i hraniva.
- Mulčiranje predstavlja prostiranje raznovrsnih organskih materija po čitavoj površini ili samo ispod krune vočke. Zbog održavanja vlage preporučuje se kada padavine nedostaju ili nema uslova za navodnjavanje.
- Upotrebom herbicida (sagledati stanje - zastupljenost korova i starost zasada, kao i obavezno pročitati uputstvo).

Kasni prolećni mrazovi u našim krajevima se mogu javiti i tokom maja meseca. Zametnuti plodovi su ugroženi pri temperaturama od -1 do +2 °C. Kao preventivna mera zaštite najčešće se primenjuje zadimljavanje, a na većim površinama orošavanje veštačkom kišom.

Za zadimljavanje je potrebno po voćnjaku napraviti gomile od sporo sagorevajućeg materijala u pravcu duvanja vetra, a paliti ih po potrebi. Ovaj način je praktičan i jeftin. Temperaturu može povećati i do 1,5°C.

Orošavanje veštačkom kišom preduzima se kada temperatura vazduha padne nešto ispod 0°C i traje sve dok postoji opasnost od mraza. Za to služe rasprskivači koji prskaju plodove voćaka vodom u vidu izmaglice.

Folijarno đubrenje predstavlja tretiranje i usvajanje hranljivih elemenata preko lista. S obzirom da zelene lisne mase ima dovoljno voćnjaci u kojima je potrebna dodatna ishrana mogu se prihraniti. Uz osvrt na prethodna đubrenja pridržavati se uputstva folijarnog đubriva (o načinu primene i potrebnom broju tretiranja).

Proređivanje plodova u zasadima sprovodi se u cilju dobijanja kvalitetnih, krupnih blagovremeno sazrelih plodova. Prinosi su redovni. Istovremeno se izbegava iznurivanje voćaka kao i alternativno rađanje. Kod manjih potreba posao se može završiti i mehanički, dok se za profesionalnu proizvodnju preporučuje hemijsko proređivanje. Ovom pomotehničkom merom olakšava se berba i ostvaruje znatno bolji finansijski rezultat.

Služba za voćarstvo i vinogradarstvo

KVALITET JAJA ZA POTROŠNJU

Kvalitet jaja se određuje na osnovu njihovih spoljašnjih i unutrašnjih osobina. One osobine koje mogu da ocene sami proizvođači čine tzv. konzumni kvalitet.

Od spoljašnjih osobina najvažniji su veličina, oblik jajeta, boja, čistoća i građa ljuske.

Naši potrošači vole jaja pravilnog oblika (bez deformacija), tamno smeđe boje ljuske. Od unutrašnjih osobina najviše se ceni svežina jajeta, koja se određuje merenjem veličine vazdušne komore i gustinom belanca. Jaje koje nije starije od tri dana ima vazdušnu komoru nepokretnu i manju od 4mm (što se utvrđuje prosvetljavanjem). Veličina vazdušne komore se povećava, kako voda isparava kroz ljusku, a brzina ovog procesa zavisi od temperature i relativne vlažnosti vazduha u kojem se jaje čuva, kao i od strukture ljuske.

Kvalitet belanca ocenjuje se razbijanjem jajeta na ravnu površinu i merenjem visine gustog belanca, koje se izražava Hogovim jedinicama (HJ). Jaje dobrog konzumnog kvaliteta ima loptasto žumance manjeg prečnika i belance je gusto i pokriva malu površinu. Jaje lošeg konzumnog kvaliteta, ima pljosnato žumance većeg prečnika i belance koje je vodenasto i koje pokriva veliku površinu.

Jaja za potrošnju držana na sobnoj temperaturi (oko 20°C), čiji je početni kvalitet bio 85 HJ, u prvoj nedelji čuvanja gube 25 HJ, u drugoj nedelji gube ukupno još 9 HJ, u trećoj još 6 HJ, u četvrtoj još 4 HJ i u petoj nedelji samo jednu HJ, ali su tada jaja već izrazito lošeg unutrašnjeg kvaliteta. Jaja držana u frižideru na 4°C znatno sporije gube HJ i posle čuvanja od 5 nedelja imaju još uvek 69 HJ, što po unutrašnjem kvalitetu odgovara istim jajima držanim na sobnoj temperaturi 3 dana i nekoliko sati.

Da bi se u proizvodnji obezbedio dobar unutrašnji kvalitet jaja, treba ih skupljati često i što pre nositi na čuvanje u prostoriju sa nižom temperaturom (10°C) i višom relativnom vlažnošću vazduha (85%).

Boja žumanca je, takođe, unutrašnja osobina jajeta koju mnogi potrošači cene. Ona se meri lepezom Roš. Ocena 1 označava najbleđe, a 15 najobojenije žumance. Naši potrošači najviše vole izrazito žutu, pa i narandžastu boju žumanca (9 do 12 Roša). Na našim gazdinstvima jaja iz tradicionalne ekstenzivne proizvodnje često imaju žumanca intenzivnije obojena nego što je najveća ocena (15) na lepezi Roš, kao posledica obilja obojenih materija u hrani kokoši.

U boji žumanca može doći do nekih anomalija: siva nijansa se pojavljuje ako se koristi hlortetraciklin, mermerno išarano smeđa kad se koristi pamukova sačma, zelena ako kokoši jedu seme nekih korova.

Obojenost žumanca se može smanjiti ako se u kokoši jave unutrašnji paraziti ili ako su korišćeni pigmenti u hrani bili predugo skladišteni.

Kvalitet ljuske pri kraju nošenja biće bolji ako se koristi smeša sa većim sadržajem kalcijuma i nešto manjim sadržajem fosfora, ako se poveća udeo smeše koji se daje popodne i ako se tokom noći obezbede 1 do 2 sata svetlosti, kako bi se omogućilo da u vreme formiranja ljuske kokoši uzmu više hrane, pa i kalcijuma, naročito u vidu zrna kalcijumkarbonata. Na kvalitet ljuske mogu negativno da utiču infekcije nekim virusima ili bakterijama.